

נוביני קרקובסקיה **Nowiny Krakowskie**

ארגון יוצאי קרקוב בישראל
 Związek Krakowian w Izraelu
 Association of Cracowians in Israel

כתיבה, עריכה והבאה לדפוס: לילי הבר
 ת.ד. 17209 תל אביב 6117102

cracowassociation@gmail.com

טלפון: 054-4436366, פקס: 09-9579540

<http://cracowassociation.blogspot.co.il/>

גליון 78, יולי 2013 תמוז תשע"ג

בטאון ארגון יוצאי קרקוב בישראל

תערוכה חדשה במוזיאון בבית הכנסת הישן

של יהודי קרקוב, אחד המרכזים היהודיים הגדולים והוותיקים ביותר בפולין. בעבודות אלה נמצא מידע רב חדש על המבנים ההיסטוריים של קז'ימייז' היהודית ומידע זה עמד לרשות יוצרי התערוכה, אם כי עדיין רבים הפערים וחוסר המידע לגבי ההיסטוריה המדויקת של המבנים, ובעיקר בכל הנוגע מההרס בתקופת הכיבוש השבדי של העיר במחצית המאה ה-17 והשריפות הרבות שפקדו את המבנים העשויים עץ ואשר חייבו בניה מחודשת של חלקים נרחבים.

עד לאחרונה היה מקובל כי ההתיישבות היהודית בקרקוב החלה במחצית השנייה של המאה ה-12, ואולם נוכח הגילויים החדשים של מטבעות עם כתובות בעברית, מתברר כי ההתיישבות היהודית בעיר החלה כבר 150 שנה קודם לכן, במחצית הראשונה של המאה ה-11. באותו זמן גרו היהודים, ככל הנראה, באיזור Okół (רובע בחלקה הדרומי של העיר העתיקה של קרקוב, לרגלי הוואול ובציר של רחוב גרודצקה של היום), ועסקו במסחר ובמטבעות.

על אחד המטבעות ממחצית המאה ה-13 הוטבע דיוקן של יהודי עם כיסוי ראש בדומה לזה שחבשו יהודי גרמניה, ולזה שנמצא על גבי קרמיקה מימי הביניים ברח' אנה, סמוך למקום בו היה אז בית הכנסת.

תערוכה חדשה "יהודי קרקוב - בשלושה ממדים" נפתחה במוזיאון שבבית הכנסת הישן בקרקוב ב-26 ביוני 2013, ותהיה פתוחה עד ה-20 באפריל 2014.

בתערוכה יוצג שחזור דיגיטלי של התכנון והארכיטקטורה של השכונות היהודיות בימי הביניים והעיר היהודית בקז'ימייז' בתקופת הזהר שלה במחצית המאה השבע עשרה, והיא הוכנה בשיתוף פעולה עם צוות מומחים ידועים בתחומים השונים. בתערוכה יוצגו גם מטבעות מימי הביניים עם כתובות בעברית וכלי חרס עם כתובות בעברית מהמאה ה-17 שנמצאו בקז'ימייז' על ידי ארכיאולוגים.

התערוכה מלווה בקטלוג עב כרס ובו מאמרים היסטוריים, חקר מטבעות עתיקים, ארכיאולוגיים ואדריכליים.

התערוכה הוא גולת הכותרת של עבודה מתמשכת, שהחלה עוד בשנת 2004 בקרקוב, ביוזמתו של המוזיאון ההיסטורי של קרקוב, במסגרת תיעוד הארכיטקטורה ושינוי תכנון העירוני של קרקוב. לפרוייקט גוייסו מיטב המומחים בתחומים השונים ואחד התוצרים הוא המודל של קז'ימייז' במחצית המאה ה-17.

בשנות ה-90 של המאה שעברה החל חקר היבטים שונים של ההיסטוריה

פתיתים,

מרטינה גרודצקה, דוקטורנטית באוניברסיטה האיגלונית, כותבת את עבודת הדוקטורט שלה על חייו של יום של נשים יהודיות בקרקוב הכבושה, בגטו קרקוב ובפלשוב. היא מעוניינת בכל שביב מידע ולו הקטן ביותר: מה אכלו, כיצד השיגו אוכל, מה לבשו, מה דברו, מה שרו ומה קראו, היחסים במשפחה, במה עסקו הילדים ומי שמר עליהם, כיצד התנהלו החיים הדתיים ועוד ועוד ועוד. כל מי שיכול למסור לה מידע מתבקש לפנות למערכת או בדוא"ל:

martinig@wp.pl

פרופ' חנה זרמסקה פרסמה ספר על יהודי קרקוב בימי הביניים. הספר מיועד לא רק לחוקרי ימי הביניים ומומחים בתרבות היהודית, אלא מופנה גם לקהל הקוראים הרחב המתעניין בתרבות היהודית.

הספר סוקר תקופה היסטורית רחבה של התיישבות יהודית ברחבי פולין, ומציג היבטים שונים של פעילות הקהילות היהודיות – מעמדן החוקי, פעילותן הכלכלית והחברתית, היחסים עם קהלים לא יהודיים ורשויות ציבוריות.

כל הכבוד לכשנובאים: כ-25 אנשים החברים בארגון יוצאי כשנוב בישראל נפגשים מדי שבוע, בכל יום שני בבוקר, בבית קפה בתל אביב. מדברים בפולנית ובעברית, מספרים על מה שהיה שם ומה שקורה פה, ונפרדים לעוד שבוע. במפגשים משתתפים בני כל הגילאים.

ביוזמת מרכז הארגונים של ניצולי השואה בישראל וחיל האוויר ביקרו בחודש שעבר למעלה מעשרת אלפים ניצולי שואה ב-12 בסיסי חיל האוויר בכל רחבי הארץ.

דגם בית הכנסת הישן, מבט מרחוב שרוקה, בשנת 1650 בערך

"Arbeit macht frei"

הכתוב, אורי שמואלי (אז אוריאל שמואלביץ) כבן שש, עם אביו משה שמואלביץ ואמו נינה לבית זיידנפראו

וינאי ומפלצת איומה ביותר. אם כי "נהנית" מחברתו רק כחודש, רצוי להעיר עליו. נאמר כי הוא אהב מוזיקה טובה, נשים יפות ואוכל טוב אבל מה שראו בו אסירי פלשוב היה רוצח חסר מעצורים, היורה באנשים על פי רוב ללא כל סיבה. תמונה מלאה של גאת ניתנה על ידי הסופר האוסטרי Johannes Sachslehner בספרו החדש יחסית בשם: "Der Tod ist ein Meister aus Wien". זאת ביוגרפיה של גאת ותאור מעלליו בפלשוב. האופי הרצחני של גאת היה קשור לאישיותו אולם הייתה לו הכנה "מתאימה" ביותר לתפקיד זה: עבודתו הקודמת (ממנה פוטר בגלל שחיתויות) הייתה ב-Operation Reinhard, קבוצה שהייתה אחראית להפעלת מחנות המוות, בלז'ץ, טרבלינקה וסוביבור. סיכום מפורט של עדויות אסירי פלשוב מוכל גם בפרוטוקול של משפטו של גאת בקרקוב בשנת 1946. גאת נידון למוות בתליה במשפט זה וגזר הדין בוצע.

נחזור לפברואר 1943. כמה שבועות אחרי בואו, גאת "הציג" את עצמו על ידי מתן פקודת תליה של שתי בנות. נאמר כי הבנות בילו את הלילה אצל משפחותיהן בגטו וחזרו למחנה (הגטו היה במרחק הליכה מהמחנה). כל תושבי המחנה הוצאו למגרש המסדרים (Appellplatz) וציוו עליו להסתכל בביצוע גזר הדין (של ה"שופט" גאת). החבל או הרצועה ששימשו לתלייתן של אחת הבנות נקרע ותליה חוזרת בוצעה בפקודתו של גאת! הוא חזר על פשע זה בכמה מקרים. תיאורו של השופט בייסקי המנחה של תלייתם של הנק האובנשטוק, בן 15, והמהנדס Krautwirth, ותלייתו החוזרת של האובנשטוק מופיע באתרי אינטרנט רבים.

נחזור לסיפורנו. קרוב לאמצע חודש מרץ שנת 1943 הגטו של קרקוב חוסל. כל זה ידוע, אך ברצוני להוסיף כי מאוחר יותר כל משטרת הגטו, כולל המלשינים מ-SD ומשפחותיהם הובאו למחנה והוצאו להורג בפקודתו של גאת. חבל על יולק ואמא שלו!

לא, זה לא היה באושוויץ. היולג (Julag), אליו אבא ואני נשלחנו אחרי האקציה ב-ויליצקה בה איבדנו את אימא היקרה, לא היה דומה למחנה ריכוז כלשהו. עזבנו אותו בבוקר בדרכנו לעבודה ב-קבלוורק (Kabelwerk), חזרנו לפנות ערב והיה עלינו לעשות עבודות שונות במחנה. כמו כן, לבשנו את בגדינו ולא את ה"פיג'מות" המפוספסות. בגלל הבדלים אלה נקרא היולג "מחנה של עבודת כפיה" ולא מחנה ריכוז; הבדל סמנטי! כנראה הנהלת הקבלוורק החליטה כי תפוקתנו תגדל אם נעבור לגטו קרקוב. ואמנם, כעבור כמה שבועות מצאנו את עצמנו בגטו קרקוב וזה היה שיפור לא רק עבור הנהלת המפעל אלא גם עבורנו.

לאבא ולי הוקצה תא בתוך חדר בבנין ברח' יוזפינסקה 30. אני זוכר כמה שכנים של התא שלנו אך אחד מהם היה מיוחד. זה היה מר קרייסברג עם בתו אווה. מר קרייסברג שרת במלחמת העולם הראשונה בצבא האוסטרי, זכה באותות הצטיינות רבים, אך איבד בקרב את שתי רגליו. היה לו כסא גלגלים ובילה את רוב הזמן בישיבה על מיטתו. אווה הייתה אישה צעירה ויפה מאוד, רקדנית בלט ידועה, אשר הקדישה את מרבית זמנה ומרצה לטיפול באביה הנכה.

ב-28 באוקטובר 1942 הנאצים החליטו לבצע גירוש (למחנה השמדה) של אנשים שלא היה להם מקום עבודה "מועיל". באותו יום הנהלת הקבלוורק החליטה לעכב אותנו במפעל עד שזוועות הגירוש תסתיימנה. מנהל המפעל, Boehme, היה מן הסתם בן אדם הגון או אולי עבודה זולה הייתה חשובה בעיניו. כך או אחרת הוא הציל אותנו. כשחזרנו אל הגטו שמענו את הסיפור הבא. מר קרייסברג לבש את מדיו, ענד את אותות ההצטיינות וישב בכיסאו. אנשי ה-אס.אס. מצאו אותו בזמן סריקת הבניין, המיתו אותו ודחפו אותו עם כסא הגלגלים מכל המדרגות. שכן אחר, יעקב קורץ, ראה זאת ורשם את מה שראה. ביום זה נשלחו לבלז'ץ (Bełżec) כחמשת אלפים איש, אישה וילד, ומספר גדול של מסתתרים ומאחרים להתייצב נרצחו בבתיהם או ברחובות.

אזכיר תקרית מאכזבת ביותר. באחד הערבים פגשתי חבר טוב שלי, יולק הוכולד. יולק אמר כי הם גרים קרוב מאוד והזמין אותי ללוותו. הלכתי איתו, פגשתי את אימו אותה הכרתי, היא שמחה מאוד שבאתי והזמינה אותי להצטרף אליהם לארוחת הערב. כשישבנו לשולחן נכנס מר הוכולד. ברכנו אחד את השני אבל שמת לב כי הוא לבש מדי משטרת הגטו עם האותיות SD על שרוולו. זה אמר כי הוא השתייך למחלקת המשטרה אשר אנשיה הסתובבו בלי סרט מזהה בכל קרקוב והיו "צדים" יהודים שחיו בעיר עם ניירות אריים. זו הייתה נבזות ממדרגה ראשונה! יכול להיות שהוכולד חשב שיציל את עצמו ואת משפחתו על ידי שיתוף פעולה זה עם הנאצים. אם חשב כך, הוא טעה – אכתוב על זה בהמשך.

למרות העבודה הקשה היינו מרוצים מהמצב כי היה ברור מהגירושים הקודמים שאנשים ללא מקום עבודה מוכר היו בצרות. קבוצת עובדי הקבלוורק היהודים גדלה והיו בה 150 גברים ו-150 נשים. בתחילת שנת 1943 כל קבוצת העובדים היהודים של מפעל זה הועברה למחנה עבודה ברחוב ירוזולימסקה, שהפך במשך הזמן למחנה ריכוז פלשוב (Płaszów). גרנו בצריפים גדולים והמשכנו ללכת לקבלוורק ממקומנו החדש.

בפברואר 1943 מפקד המחנה הוחלף על ידי מפקד חדש, אמון לאופולד גאת (Amon Leopold Goeth). זה היה

כשהגענו למחנה הופנינו למחנה הסגר (קרנטינה), רשמו אותנו וחילקו אותנו בין הבלוקים (אני חושב שהיו ארבעה או חמישה בלוקים) – כל זה היה מלווה בצעקות ומכות מידי הקאפואים וזקני האולמות. קבלת הפנים הייתה דומה לתיאורים של Dante בפרק השלישי של "הגיהנום" שלו- חסרו רק זבובי הענק והצרעות.

איני זוכר את סדר היום הראשון אך את ה"שיכון" אי אפשר לשכוח. היו שם מיטות של שלוש קומות עם מזרני קש ועל כל מזרן שכבו ארבעה אנשים, דחוסים כמו סרדינים. שמעתי כי הקרנטינה נקראה בפי האסירים "מחנה של סרדינים" – שם הולם ביותר. האוכל היה נורא אבל זה לא חשוב אם באמת רעבים.

כעבור יום או יומיים רבים מאיתנו נלקחו לעבודה במחצבת מטהאוזן. את זה באמת קשה לשכוח. הצעידו אותנו למחצבה, ירדנו ב-186 מדרגות לשטח החפירה במחצבה וכל אחד מאיתנו היה צריך לבחור אבן. הקאפואים ואנשי ה-SS דאגו לכך שכל האבנים יהיו מספיק כבדות והיה עלינו לעלות את 186 המדרגות עם האבנים על כתפנו. כשהגענו למעלה הסתדרנו בשורות ואנשי ה-SS בדקו אותנו בקפדנות. אם מצאו משהו שהגיע בלי אבן או האבן שלו הייתה קטנה, היו מוציאים את ה"פושע" מהשורה וזורקים אותו לתוך המחצבה – למוות מידי (186 המדרגות היו ידועות בפי הוותיקים כ"מדרגות המוות" והמחצבה עצמה, כ-"מחצבת צנחנים"). אחרי הבדיקה הקטלנית צעדנו עוד כשניים או שלושה קילומטרים עם האבנים על כתפנו ונאמר לנו לזרוק אותן לתוך בור כלשהו. צעדנו בחזרה למחצבה וחזרנו על התרגיל. עשינו שלושה סיבובים כאלה עד ארוחת הצהריים ושלושה סיבובים אחרים. עד כמה שאני זוכר, הייתי ב"פלוגת" המחצבה שלושה או ארבעה ימים אבל זה נראה הרבה יותר...

אורי שמואלי

קטע מתוך זכרונות, מרץ 2013

ניסיונותיו להתקרב אליה). באיקו ערך רשימה של 15 עובדים לא רצויים, הרשימה אושרה על ידי ההנהלה ונשלחה למחנה המרכזי של פלשוב. למחרת, חמישה עשר ידידים (יהודים) נלקחו על ידי האוקראינים למחנה המרכזי ומייד הוצאו להורג. המכסות היו אמנם חשובות!

ב-1 בינואר 1944 המחנה פלשוב הפך ממחנה עבודת כפייה למחנה ריכוז. כולנו קבלנו "פיג'מות" אשר היו מעתה הבגדים שלנו ולשומרי המחנה התווסף איש SS. אולם זו הייתה במובנים רבים פורמאליות שכן המשכנו לעבוד כמו קודם ו-גאת המשיך לירות באנשים ולהתעלל בהם כמו קודם. ה"חיים המתוקים" שלנו הסתיימו בתחילת אוגוסט 1944, כשהחזית הסובייטית התקרבה למרכז גליציה והגרמנים התחילו לפנות את מה שיכלו למערב. היה במחנה הקטן שלנו מיון פנימי, רוב פועלי הייצור "פוטרו" וחלקם נשארו כדי לעזור בפינוי. אבא ואני הלכנו עם רבים אחרים למחנה המרכזי ובאותו יום כ-4,500 איש הובלו לתחנת הרכבת ונדחפו לקרונות משא. בקרון שלנו היו 135 איש. הרכבת זזה ונעצרה כעבור כמה שעות. נשארה שם במשך היממה הבאה. נאמר לנו מאוחר יותר כי הרכבת עצרה באושוויץ אך האתר לא היה מסוגל לקבל אותנו כי היה יותר מדי עסוק ב-"קליטתם" של יהודי הונגריה – רובם הושמדו בתאי הגז עם הגעתם. הרכבת המשיכה בנסיעתה. החום היה איום, לא קבלנו טיפת מים והמחנק היה נורא. שלושה אנשים מתו בקרון שלנו ויותר קבלו התקפי לב. לבסוף, ב-10 לאוגוסט 1944 הרכבת הגיעה לכפר ציורי בשם מאטהוזן. הנסיעה נמשכה שלוש או ארבע יממות. הורידו אותנו מהקרונות, הסתדרנו בשורות של חמישה איש בכל אחת והמשכנו למחנה הריכוז.

בזמן הטיול שנמשך שעה או שתיים ראיתי כי תושבי המקום היו סוגרים את החלונות ואת התריסים. כנראה אמרו להם לעשות זאת או עשו זאת כי לא היה נעים להסתכל בנו.

הזוועות במחנה, איבוד זמן עקב הליכה ממושכת לעבודה ובחזרה, והרצון של הנהלת הקבלוורק להגדיל את התפוקה שלנו, כל אלה הביאו לבניית מחנה קטן על אדמת המפעל, אשר היה קשור רשמית עם המחנה המרכזי בפלשוב. ביצענו את רוב העבודות הלא-מקצועיות הקשורות בבניית המחנה בזמננו "החופשי", כלומר אחרי שעות העבודה הרגילות במפעל.

המחנה הקטן נשמר על ידי אוקראינים ב-SS או ב-SA, שהיו מכונים "משמר המפעל", עם קצין גרמני אחד הממונה עליהם. ברגע שהמחנה היה מוכן והתגוררנו בו התחלנו לעבוד בשתי משמרות, שתיים עשרה שעות כל אחת. לכל עבודה שעשינו הייתה מכסה אותה היינו חייבים למלא בקפדנות, שכן הדבר נבדק על ידי מנהל עבודה פולני או מישהו מטעמו.

רוב עובדי הקבלוורק היו פולנים. יחסם אל העובדים היהודים היה כיחסם של הפולנים אל היהודים. לא מעטים היו עוינים, רובם היו אדישים והיו ביניהם גם ידידים אמיתיים. במחלקת הגימור והליטוש בה עבדתי היו עבודות שונות והסתדרתי יפה עם כולן. זה השתקף בהצלחתי למלא את המכסות. בממוצע, יכולתי לסיים את התפוקה היומית בשש שעות (במקום בשתיים עשרה שעות) ומנהל העבודה אמר לי לא פעם שהוא "רואה אותי במקום שאין עלי להיות בו". בזמני הנותר הייתי עוזר לאחרים על ידי פתרון בעיות קטנות במכונות שלהם והפכתי באופן לא רשמי לשוליה של המסגר המחלקתי.

במספר קטן, יחסית, של מיקרים אנשים לא יכלו למלא את המכסות. זה הובא (על ידי מנהלי העבודה הפולנים) לידעתי של מנהל מחלקת הבקליט, באיקו (Bajko), אשר היה איש קטן ונבזה וגם Volksdeutsch. יתר על כן, אחד הטכנאים הפולנים, אנטישמי מוצהר, התלונן בפני באיקו על בחורה יהודיה נחמדה, פולה מייזלס (נאמר כי היא דחתה את

התפוצצות על ידי קרקא

"ב-6 ליוני היתה התפוצצות קשה של אבק-שרפה בטוניה הסמוכה לקרקא... בכל קרקא נתנפצו שמשות החלונות וכמאה איש נפצעו משברי הזכוכית. בתים רבים ניזוקו..."

אעפ"י שהמרחק בין טוניה וקרקא הוא כ-10 קילומטרים, חששו יושבי העיר כי התרגשה עליהם רעידת האדמה. בהתפוצצות החזקה ביותר עלו באש 133,000 ק"ג חומרי נפץ. מספר בתים בכפרים והעיירות הסמוכות נחרבו כליל.

החקירה העלתה כי האסון בא מהתפוצצות כימית של חמרי נפץ המצויים במגדל אבק השרפה עוד מימי המונרכיה האוסטרית.

במקום המעשה עצמו נפצעו למעלה מ-300 איש, והנזק נערך בסכום של 1,272,000 ז'הובים.

התפרסם בעתון "דבר" ב-24 ביוני 1927

המראות שלי משם

שלהי שנת 1944 בקרקוב פולין. ימים אחרונים לשליטת הגרמנים בעיר שהייתה פעם בירת מלכי פולין. בדירת משפחת פסלווסקי נשמעות דפיקות על הדלת: "גסטאפו לפתוח!"

רוזליה פסלווסקי (Rozalija Paslawska) מסתירה את רומן קרדיש, בן השש, מתחת לשמיכת פוך, וניגשת לפתוח את הדלת. חיילי הגסטפו עורכים חיפוש בדירה, ולאחר שלא מצאו את הילדים היהודים אשר הובטחו להם על ידי השכן בתמורה לבקבוק וודקה, הם עומדים לעזוב את הדירה. ודווקא בשניות אלו מבחין אחד מהחיילים בתזוזות מתחת לשמיכת הפוך. רומן נחקר. הוא עונה כפי שתרגלו אותו: "רוזליה מצאה אותי ברחוב, כשאני משחק עם ילדיה. הייתי רעב והיא הכניסה אותי לביתה לאכול." מכנסיו מורדים ומתגלה שהוא נימול.

מאמץ ההסתרה של רומן, שנמשך שנתיים, מסתיים ברציחתו. אחותו של רומן, רניה, אמי, מצליחה למלט את עצמה ועל זה ישלמו היא וילדיה ברגשות אשם אין סופיים שנים רבות. כששאלתי את אמי, כילד, היכן היא הייתה כשהגיעו חיילי הגסטפו לדירת משפחת פסלווסקי, היא נתנה לי שתי גרסאות שונות.

האחת: "הייתי במטבח, בחלק האחורי של הדירה שהיתה בקומת הקרקע. שמעתי את הנקישות על הדלת וברחתי החוצה." והגירסה השנייה: "הייתי בבית ספר. כשחזרתי הביתה רומן כבר היה מת."

מצד משפחתה המצומצמת של אמי - רק היא ואמה שרדו את התופת. סבי, אליעזר, ניספה בדכאו והאח היחיד, רומן, נרצח בקרקוב.

רוזליה פסלווסקי, חסידת אומות עולם

אמה מתקרבת לעומתה ונמלטה.

במפגש הראשון, מאוחר יותר, בין האם לבת, אמרה הבת לאמה: "אינך יותר אמי. אני קתולית ונשארת אצל רוזליה וטדאוש." סבתי התדפקה על דלת בני משפחת פסלווסקי, וכזו נפתחה על ידי רוזליה, קבלה סבתי, בעודה מתייפחת, את הבשורה את המרה: "רק רניה נותרה בחיים. רומן נרצח."

ישובות בדירתם של בני משפחת פסלווסקי, שאלה סבתי את רוזליה: "מדוע היית מוכנה להחביא שני ילדים יהודים ולסכן את חיי ילדיך, חיי בעלך ואת חייך שלך?" רוזליה, שהיתה אשה פשוטה ולא מלומדת, ענתה: "אלוהים נותן חיים לבני האדם. לאף אדם אסור לקחת חיי אדם אחר. למה מותר לילדי לחיות ולילדיך אסור?"

עילאי אליעזר זבזקי
בנה של רניה לבית קרדיש

בני הזוג פסלווסקי הסכימו בשנת 1942 להחביא שני ילדים יהודים בביתם. אלה היו האח והאחות רניה ורמון קרדיש. הורי אמי, ארנה ואליעזר קרדיש, הצליחו במאמצי על, להבריח את שני ילדיהם מוחבאים בתוך סירי מרק ענקיים אל מחוץ למחנה העבודה פלשוב. ממטבח המחנה המרכזי הייתה יוצאת מידי יום שיירה של אסירות יהודיות, מובילות סירי מרק ענקיים למפעלים שבסביבה. בתוך שני סירים כאלה הוחבאו רניה ורומן. רומן הורדם ואמי נותרה ערה. רוזליה פסלווסקי חיכתה לצד הדרך המובילה למפעלים, שאלהם היו מיועדים סירי המרק, כשהיא מסתתרת בהריסות בנין. הנשים היהודיות התחכמו לשומרים הגרמנים שהיו בתחילת השיירה ובסופה, הוציאו את הילדים מסירי המרק והשליכו אותם בין שרידי הבניין ההרוס. מאז ועד לגילויים על ידי הגסטפו שנתיים מאוחר יותר, חיו ילדי משפחת קרדיש לצד שלושת ילדי משפחת פסלווסקי. רומן, שהיה נימול, לא הורשה לעזוב את הדירה, בעוד שאחותו הבכורה קיבלה זהות חדשה והיתה רשאית לבקר בבית הספר עם ילדיהם של הזוג פסלווסקי.

בחודש אפריל 1945 שוחרר מחנה הריכוז ברגן-בלזן. חיילים בריטים החלו גוררים אלפי גופות לקברי אחים. חייל בריטי שגרר גופת אישה הרגיש שעדיין ליבה פועם. אישה זו נלקחה לבית החולים במחנה ושם שהתה בקומה זמן מה. כשהתעוררה האישה היה רצונה האחד לחזור לקרקוב ולאסוף את שני ילדיה. כך, לאחר תלאות רבות חזרה סבתא ארנה, מגולחת שיער, לקרקוב לאסוף את שני ילדיה. בתה, שהיתה עסוקה במשחק עם ילדי הרחוב, ראתה את

תזמורת "צעירי קרקוב":

התמונה צולמה בשנת 1938, והמנגן במנדולינה (עומד משמאל) הוא סמואל קופץ' (יליד שנת 1911).

האם מישהו יכול לסייע בזיהוי הנגנים האחרים בתזמורת ולהוסיף באיזה מסגרות ניגנה התזמורת? מי הקים את התזמורת? מתי? איזה מוסיקה ניגנו ואילו ארועים ומקומות?

תכנית הנצחה בפלשוב

מספר בעלים יש לשטח שעליו עמד בעבר מחנה פלשוב: הקהילה היהודית של קרקוב, עירית קרקוב, אוצר המדינה ומספר בעלים פרטיים. כל אחד מהבעלים צריך היה לדאוג לחלקו בשטח. אף אחד מהגורמים לא מילא את חובותיו במהלך כל השנים, והאזור כולו היה מוזנח, מכוסה עצים ועשבים, מקום מקלט לחסרי בית ומזבלות לא חוקיות.

לפני מספר שנים פרסמה עירית קרקוב מכרז לשיפוץ המקום והקמת אתר הנצחה לנרצחים במקום, אך ההצעה שזכתה בתחרות הבינלאומית בשנת 2007, עוררה פולמוס וסערת רגשות, ובסופו של דבר לא יצאה אל הפועל. עכשיו מתכננים פרנסי העיר קרקוב לשמר את המקום על פי תוכנית חדשה שהוצגה, אם ימצאו לכך 36 מיליון זלוטי הנדרשים.

על פי התוכנית הנוכחית שהוגשה על ידי קבוצת האדריכלים GGP מקרקוב, לא תבצענה חפירות במקום, בשל העובדה שהאיזור זרוע קברים ואפר של הקורבנות, ו"האפלפץ" לא יואר. גבולות המחנה יצוינו על ידי עמודי בטון גבוהים ויחשפו שרידי הביתנים שבהם חיו האסירים. במקום יוקם שביל "הנצחה", שהכניסה אליו תהיה מכיוון רחוב קמיונסקיגו, ובו תוצג, על גבי

כך אמור להראות "שביל הנצחה" בפלשוב

פנלים, ההיסטוריה של המחנה, תמונות ארכיון, קטעי וידאו, ושמות של הקורבנות.

מר תדאוש יעקובוביץ, ראש הקהילה היהודית בעיר שעמו התייעצו האדריכלים בקשר לתוכנית, מספר כי שלב ראשון בפרויקט החל כבר בשנה שעברה, כאשר חלקים מהשטח, אלה שבבעלות הקהילה היהודית, נוקו מהצמחיה ומהזבל שהצטבר, וחצץ צהוב נשפך לציון מגרש המסדרים וסמטאות המחנה.

מפעלי הנייר בפלשוב

במסגרת בתי-המלאכה שהיו שייכים ל"מפעלי החימוש הגרמניים" בפלשוב, תפסו מפעלי הנייר מקום חשוב. הם כללי מחסני נייר ובתי מלאכה, בתוכם בית דפוס. בבתי המלאכה לנייר עבדו כאלף איש, כולם פועלים בלתי מקצועיים. בבית הדפוס עבדו רק בעלי מקצוע, מהם 8 סדרים, ביניהם הנריק פרליך כסדר מכונה, עשר נשים כעוזרות לסדרים, שני מגיהים: ד"ר טירך וד"ר אביגדור הרב מדרוהוביץ, ועוד, בסך הכל כחמישים איש. בבית הדפוס פעלו 4 מכוונות מהירות, 3 מכוונות אמריקניות, 1 ויקטוריה, 3 מכוונות לחיתוך נייר, 1 מכוונת ליטוגרפיה, 2 מכוונות כריכה.

מפעלי הנייר שימשו מקלט ליהודים זקנים, חרדים ומכובדים, יותר משימשו בתי מלאכה לעיבוד תוצרת נייר. למעשה נוסדו המפעלים האלה עוד בגטו, ומנהליהם - מייסדיהם היו: גייצהאלס, חבר ועד הקהילה בקרקוב לשעבר, כמנהל טכני; ראץ, כחשב; הולנדר, כמחסנאי; ואירס, כמנהל המשרד (מכל אלה נשאר בחיים רק הולנדר). מטעם השלטונות הגרמניים היה הממונה על מפעלי הנייר הגיבן שטארק, שבדרך כלל אפשר היה להסתדר איתו. מטעם האו.דה. היו המשגיחים על העובדים: רומק ורנר ורומק קוקורודז, שמילאו את

תפקידם הקשה בצורה מכובדת. אולם הממונה, שהיה "קאפו" התנהג אחרת, ולא פעם הרגישו האסירים את ידו הכבדה.

מה היו מדפיסים בבית הדפוס הזה: בשנת 1944 היו מדפיסים מודעות מטעם השלטונות לאנשי העיר: על הוצאה להורג של פולנים הנאשמים בסאבוטאז' נגד הגרמנים; כרוזים הקוראים לפרטיזנים ביערות מייכוב להיכנע, שאם לכך ישרפו את היערות ועוד.

מעניינת במיוחד היתה הדפסת חוברת אנטישמית בנוסח שטרייכר, שעמדה לצאת במיליון עותקים, עם הכותרת "יהודי הוא מגיפה". עיקר תוכנה היה התקפה על יהדות אמריקה והשפעתה על ממשלת ארצות הברית ועל מהלך המלחמה. בבורותם כי רבה הכניסו בתוך החוברת תמונה של כומר פראבוסלבי בבגדי השרד שלו, ומתחת לתמונה כתובת: "ישיבת בית-הדין הרבני". כשנודעה להם אחרי כן הטעות הגסה, נתנו הגרמנים הוראה לתלוש את הדף הזה מן המהדורה.

בית הדפוס שירת גם את המשרד לתעמולה ואת הגסטפו מרחוב פומורסקה. את המודעות והכרוזים של הגסטפו היו מדפיסים קלגסי הגסטפו בעצמם בלילות. לרוב, במקרים כאלה, היו מוציאים את

הפועלים היהודיים החוצה והיו מבצעים את המלאכה בעצמם. הם פחדו, ובצדק, שהיהודים יודיעו את תוכן המודעות והכרוזים לאנשי העיר לפני המועד הרצוי לגרמנים.

לפעמים היו משאירים גם את המומחים היהודים. כך למשל השאירו פעם אחת את גינציג, מנהל מחלקת הסדרים, אבל סגרו אותו על בריח עד שסיימו את ההדפסה ומשלוח החומר להפצה. פעם אחרת קרא גאת אחרי חצות לגולדשטיין הקטן, שהיה מנהל החשבונות הראשי של הקהילה היהודית בגטו. גולדשטיין היה גם כתבן מעולה במכוונת כתיבה. באותו לילה הקריא גאת לגולדשטיין מכתב, ואחרי הדפסת המכתב הסודי - ירה בו. גולדשטיין, העד הבלתי רצוי לסודותיו, סולק, כפי שסולקו נאמניו ויודעי סודותיו האחרים של גאת: חילוביץ, פינקלשטיין ומאנק פארבר.

בבית הדפוס הזה היו מדפיסים כמיליון מעטפות בשביל אביו של גאת, שהיה בעל חנות ספרים בווינה. נוסף לכך היה בית הדפוס משמש את יתר בתי-המלאכה במחנה, את הנהלת המחנה ומשרדיו השונים, והיה מספק להם כרטיסיות, ניירות פירמה וחומר מודפס אחר.

יעקב שטנדיג

מתוך: פלאשוב, התחנה האחרונה של יהדות קרקוב

היכן את רחל אחותי?

את שמה גיליתי בדף העד על אמה – חנה הנדל שינדלר לבית קורל – אותו כתב אבי חיים בן ציון שינדלר – ז"ל ביי"ח תשרי תשס"ז – 1955. אבא לא דיבר מאומה על אשתו ובתו "מלפני המבול", ובקושי סיפק פרטים בודדים אודות משפחת נעוריו. מאמי ז"ל ידעתי שהוא היה נשוי קודם ושהייתה לי אחות שכנראה, לא האריכה ימים ונרצחה בגיל חמש עם אמה באחת האקציות בקרקוב.

ועוד אוצר בלום היה בביתנו: קובץ שיריו של אבא משנות הזעם תש"ג תש"ד, ושמו "בזעם". כשהייתי נערה הייתי קוראת בו שוב ושוב, עד שידעתי את השירים שבו בעל פה. אבא ידע שאני מתעניינת, לא שוחח אתי כמו בן על השירים ותוכנם – אך חיבר למעני עוד שיר שתוכנו הוא לקבל את הרע בחיים מתוך השלמה, שהכל מלמעלה, ולשרוד על אף הכל. בשירים מוזכרת רחל לא בשמה כמה פעמים, הן בהקשר של חרדה לגורלה והן בהקשר של רצון לנקמה. העוצמה שבשירים האלה כל כך טוטלית, עד שעד לפני כחודש, מעולם לא הטלתי ספק בכך שאולי עדיין רחל בחיים.

אבא נמלט עם פרוץ המלחמה לכיוון מזרח, על מנת לנסות להצטרף לצבא הפולני המובס, שקרא לכל הגברים בגיל גיוס להצטרף לשורותיו. משום מה האמינו היהודים (בחלקם לפחות) בנאיביות רבה כי רק לגברים נשקפת סכנה מהגרמנים, וכי ודאי לא יעשו דבר לנשים וילדים, ולכן האיצה בו משפחתו לברוח. עד שהגיע מזרחה לא נותר דבר מהצבא, ואילו רוסיה השתלטה על השטח ממזרח. הוא נאסר יחד עם עוד רבים מחבריו, הואשם בריגול ונשלח למחנות סטאלין הרחק אל סיביר והרי אוראל, דבר שלמעשה הציל את חייו.

כותב אבא על הבריחה הזו: "רטוב הייתי כולי מזיעה, עייף ורצוף מחוס הנורא, ומדכאון נפש שהעיק עלי עד מוות. את בני משפחתי עזבתי בעיר הנכנעת לאויב, מבלי דעת מה יהי גורלם, ואני נסחפתי, מבלי משים בזרם הבורחים מן העיר, ונודד עמהם מבלי דעת אנה. זה הפעם הראשונה שנשאירתי בדד ומרוחק מכל מודע וקרוב, ולבי שידע את מרת נפשו כאילו נבא לי שלא אזכה לראותם עוד". שנים הוא "מבלה" בעבודת פרך למען האימפריה הסובייטית ולבו אכול מדאגה לגורל בני משפחתו.

הוא חוזר לקרקוב בשנת 1946 לעיר זרה ומנוכרת, ואינו מוצא שם את בני משפחתו, לבד מגיס ואחיין.

"וְאָבָא אַל בֵּיתִי וְאֵין מִפִּיר לִי וְגַם אֶת הַדָּלֶת לֹא יִפְתָּחוּ". לאחר כמה חודשים בקרקוב, בהם הוא מנהל את מחלקת התרבות מטעם "פועל המזרח" ומחפש שריד למשפחתו, הוא מגיע למסקנה שפניו לארץ ישראל. מברח את הגבול לאוסטריה, מצטרף לקיבוץ הכשרה של "בני עקיבא" בלינץ-אבלסברג, שם נישא לאמי ז"ל לידת הונגריה, יחד הם עולים ארצה ומקימים משפחה חדשה. שפתיו חתומות, הוא אינו מדבר על העבר, מספק אינפורמציה בסיסית ביותר ממש בפניצטה, שהיא היסוד למחקר המשפחתי שלי שלאחר מכן התפתח.

כאמור, מבחינתי נושא "רחל" היה נושא סגור וחתום, אמנם פצע פתוח, אך שייך לעבר. עד שלפני כחודש, בשיחה אקראית עם בן דודי (דווקא מהצד ההונגרי) נפלה עלי פצצה. שוחחנו על כך שאבי כל כך רצה בנים והיו לו רק בנות ולכן, אני קרויה אפרת על שם סבא אפרים, ואז אמרתי לו: אתה יודע שהייתה לנו עוד אחות. כן, הוא ענה, אביך חיפש אותה שנים ארוכות גם בהיותו בארץ בכל מיני דרכים וקשרים מיוחדים שהיו לה, אבל הוא לא מצא אותה. נדהמתי, הרי אף פעם לא הזכיר אותה ולו ברמז כלשהו. אתך הוא לא דיבר על כך-ענה לי בן הדוד, אבל אני מכיר את הסיפור ממנו היטב. כנראה, שהעדות שהוא קיבל היא על כך שביום בו נרצחה חנה – אשתו הראשונה, הילדה לא הייתה אתה. אבל – הוסיף – אחרי כל כך הרבה שנים כבר אין סיכוי למצוא אותה.

מנקודה זו מתרוצצים אלפי תסריטים במוחי: אולי נפטרה כבר לפני כן, אולי הוחבאה באחד הכפרים, או אצל מכר גוי, או אפילו ניתנה למנזר. קרוב לוודאי שאם היא חיה אינה יודעת את זהותה ואת שמה. כנראה, שנת לידתה היא 1937, זאת אומרת שהיא צריכה להיות היום אם היא חיה כבת 76, כך שגם מוות טבעי מזקנה הוא אופציה. אבל מי יודע? קרו והיו כבר דברים מעולם. על כן, פתחתי במבצע חיפוש. פרסמתי מודעה בגיואיש גן, בקבוצת השיח של יוצאי פולין וכן בפייסבוק. יצרתי קשר עם ארכיון ורשה וביקשתי לפרסם בקרב פולנים שמגיעים לשם לחיפוש שורשיהם היהודיים, ועוד לפני ההתעוררות שלי לחיפוש של רחל הזמנתי מהארכיון בקרקוב תעודות שהנפיקו הגרמנים בשנת 1941 לבני משפחתי, כולל חנה, עליהם למדתי מאתר shoreshim.

יומיים אחרי שהתחלתי לפעול

חיים וחנה הנדל שינדלר ביום נישואיהם

לחיפוש רחל, קיבלתי תשובה מהארכיון בקרקוב שיש ברשותם את המסמכים שהזמנתי על בני המשפחה ובמסמכיה של חנה ישנו ערך על בתה רחל שינדלר. מאחר שהיא ועוד שני בני דודים נולדו לאחר שנת 1912 הם ביקשו הצהרה שלי שתישלח בדואר רגיל, שאני קרובת משפחה וכן להסביר במפורט את הקשר המשפחתי לכל אחד מהאנשים עליהם ביקשתי את התעודה. שלחתי את מה שנתבקשתי, וכעת אני ממתינה להמשך התהליך. בינתיים, שלחה לי אנה תעודת זהות שמצאה לחנה בשנת 1940 ושם היא מוזכרת בשמה ומקצועה אך אין כל רמז לרחל. לגבי התעודה של 1941 – יש להם העתק הטקסט בלבד (לא המקור) וגם שם לא מוזכרת רחל, אבל מצוין שם שחנה מטפלת באמה הזקנה פרומט קורל, שהיא חולה וחסרת יכולת. עוד מצאו אותה במסמך שכולל רשימת משולחים למחנה Lubies, ממחנות שטוטהוף, ב-27.02.1941, אבל התאריך של התעודה ב-1941 מאוחר יותר מתאריך שילוח זה, ולכן, חושבת אנה שבסופה של דבר חנה לא שולחה במשלוח זה בשל הטיפול באמה, כפי שמצוין בתעודה.

כנראה שהמסמכים בקרקוב מכילים יותר אינפורמציה, אבל התעלומה נשארת בעינה: האם רחל הייתה עם חנה בשנת 1940-41? בניסוח של ארכיוני קרקוב כתוב שיש ערך עליה, בעוד שבהתייחסות לבני דודיה, כתוב – נמצאים עם המשפחה. על כל פנים, מי שהכיר וידע את הנפשות הפועלות ויש לו איזשהו רמז, או בדל של אינפורמציה, אנא פנו אלי.

אפרת גולדיטש
efrati345@gmail.com

ראיתי

ראיתי ילד שנחטף מזרועות אמו. ראיתי אמהות שנרצחו וילדיהן טמונים בזרועותיהן. ראיתי זוועות רבות ...

הכרתי את אווה ואת הלינה גרינוולד, תאומות בנות שש. שנתיים היו בחדרון קטן עם האם והסבתא. האב היה מגיע אחת לשלושה או לארבעה ימים. בוקר-בוקר יצאו הנשים לעבודה. את התאומות נעלו בבית. אסור היה להן לפתוח את הדלת ואסור היה להן להציץ מבעד לחלון ...

ערב אחד מתפשטת הידיעה: מחר מחסלים את הגטו! על כולם להיאסף בכיכר. מי לגירוש, מי למחנה עבודה. אין במחנה מקום לילדים. לאם התאומות היתה ידידה טובה, פולניה, שהיתה מוכנה להסתיר את הבנות. היא הכירה אותן וטיפלה בהן כשהיו פעוטות.

אמא של אווה והלינה ארזה את בגדיהן – בגדי חורף וקיץ. מי יודע כמה זמן זה יימשך? חברתה הטובה תסתיר את הבנות בבונקר קטן. היא תדאג להן. האם אספה את כל כספה, הסירה טבעת נישואין מאצבעה. גם אורז וסוכר נתנה. בלילה, תוך סכנת נפשות, העבירה את התאומות למחבואן החדש וחזרה לגטו, לבעלה הדואג. האם טוב עשתה? הספק לא נתן מנוח.

למחרת בבוקר התייצבו במגרש המסדרים הגדול ושובצו למחנה עבודה. בערב חזרו מעבודתם ומבעד לחלון הצריף בהו בגטו הבוער. צרורות יריות נשמעו ודעכו חליפות. לבסוף חדלו היריות והאור במחנה כבה. לפתע... דלת הצריף נפתחה ובפתח דמות גבר ושק על שכמו.

"האם מישוהו מכיר את הלינה?" שאל. האם, כולה

חששות, ניגשה אל האיש. הוא מוריד את השק, משחרר את הקשרים וראש של ילדה מציץ. שמחה מהולה בפחד ניכרים בפני האם. היא מחבקת את בתה ודמעות חונקות את גרונה.

"איפה אווה?" היא שואלת. הלינה פורצת בבכי. היא אומרת: "אמא, אל תכעסי עלי. נשארתי לבד, הם ירו באווה. אני ראיתי ושמעתי. האישה מסרה אותנו למשטרה. היא פחדה, בעלה צעק עליה... בערב לקחו אותנו עם ילדים נוספים לגבעה ... אמרו לנו לשכב על הבטן... החזקתי בידה של אווה והם ירו בה ... היה עליה הרבה דם... פחדתי נורא אבל לא זזתי ולא בכיתי. הם הלכו ואותי שכחו. רק האיש הזה נשאר וכיסה את כולם באדמה. אז אני בכיתי וצעקתי: אני חיה! אני חיה! אמא ואבא שלי במחנה שם למטה. הוא כיסה אותי בשק והביא אותי לכאן..."

בבכי תמרורים מביטחה האם להלינה שלא תעזוב אותה עוד, ומאז מסתתרת הילדה מתחת למיטה, כשאמה ויתר הנשים יוצאות לעבודה במתפרה. אסור היה לזוז, אסור להיראות. יום אחד הקיפו את הצריף. חיפשו את המתים ואת המשתמטים מעבודה ומצאו את הלינה. היא נלקחה משם בבכי נורא: "אמא, בואי אתי, הבטחת לי ... אמא, אל תעזבי אותי שוב ... אמא..."

גופתה של הלינה נלקחה בעגלת המתים. היא צורפה לגופותיהם של אלפי ילדים שנשלחו ... מי יודע לאן?

אסתר זלצברג לבית זסלר
נוה איתן 1988

פלוגת "עפולה" של קן בית"ר בקרקוב

יונה יונתן פילצר (עומד ראשון משמאל) היה חבר בפלוגת "עפולה" של קן בית"ר בקרקוב. בחודש מרץ 1930 עלה לארץ ישראל באניה מנמל טרייסט. למרבה הצער, הוא נפטר ממלריה שלושה חודשים לאחר עלייתו.

בתמונה: עם חבריו העולים על רקע האוניה שבה עלה לארץ ישראל.

האם מישוהו מכם מזהה את העולים האחרים? נשמח לדעת ולפרסם.

"קיבוץ" בדיטלה 64

בסיום המלחמה החלו צעירים יהודים מרחבי פולין להגיע לקרקוב, וחלקם התאסף ב"קיבוץ איחוד" שהקימו בבית הקהילה היהודית שברחוב דיטלה 64. כך מספר מר יוסף וייסלר, יליד כשנוב, שהגיע למקום מיד לאחר השחרור.

כ-250 צעירים, ביניהם חיילים משוחררים מהצבא האדום, פרטיזנים, משוחררי מחנות עבודה ומחנות ריכוז וצעירות שעזבו את המנזרים בהן הסתתרו, התאספו ב"קיבוץ" הקרקובאי, והחליטו ללמוד עברית ולהתכונן לעליה לישראל.

האם למישוהו יש תמונה או זכרונות נוספים מ"קיבוץ איחוד"?

אבלים על פטירתה
של חברתנו
מלכה (מאוגושה)
טיקר ז"ל
בת פנחס ולאורה
דינטנס
ומשתתפים בצער
המשפחה

צ"ח חכר
מי שטרם שילם דמי
חבר לשנת 2013
מתבקש לשלוח
בדחיפות המחאה
ע"ס 150 ש"ח
לפקודת ארגון יוצאי
קרקוב ת.ד. 17209
תל אביב

קוראים כותבים

משפחתה של אימי, משפחת זינגר, היו ילידי קרקוב. אימי, גיזה טובה, מיעטה לספר על המשפחה ואין לי מידע רב אודותיה. דודי, משה זינגר, היה אחד המנהיגים של תנועת "עקיבא", ועלה לארץ עוד לפני המלחמה.

האם מישוה הכיר את המשפחה עוד בקרקוב ויוכל להרחיב את הידוע לי עליהם?

יגאל שמולביץ

חברי סניף "עמך" בבאר שבע הפיקו, יחד עם עובדי חברת סאנדיסק בעומר, חוברת מתכונים המשחזרים מאכלים מ"בית אמא", בפרויקט שמאפשר להחיות את הקשר עם הבית שאבד.

אירית וימן הוסיפה לחוברת את המתכון של עוגת הגבינה אותה היתה אופה אמא, ואשר למדה אותו עוד מהסבתא:

"אימי, פליציה אימרגליק, גרה לפני המלחמה בקרקוב. את אושוויץ שרדה בזכות האינטליגנציה וכוח הרצון החזק לחיות. פעמים רבות היו היא וחברותיה במחנה קרובות לשבירה, ואז ישבו ודיברו על הבית... כל אחת סיפרה על הבית שלה ועל המנהגים והבישולים בו, ומה היו מבשלים שם פעם, בחיים האחרים שלפני המלחמה.

אמי נזכרה בעוגת הגבינה שאמא שלה היתה אופה לפעמים לשבת, כי היא באה מבית דתי מתקדם. השיחות האלה בין החברות עזרו להן מאד להעלות המורל."

אירית וימן לבית אימרגליק

בגליון 77 של נוביני קרקובסקיה התפרסמה תמונה של תלמידי כיתה ו' (ילידי 1915) של הגימנסיה העברית בקרקוב. להפתעתי הרבה זיהיתי בין המצולמים את אבי, פנחס גולדווסר ז"ל, העומד ראשון מימין בשורה שלישית מלמטה.

התרגשתי מאד כשזיהיתי את אבי בתמונה, שהיא התמונה המוקדמת ביותר שלו שברשותנו.

אבי ז"ל איבד את כל משפחתו בשואה, והיה הניצול היחיד מכל משפחתו הגרעינית והמורחבת.

עטרה קליינמן לבית גולדווסר

"הילדה במעיל האדום"

בסרט "רשימת שינדלר" של סטיבן שפילברג מופיעה דמותה שובת הלב של "הילדה במעיל האדום".

הילדה היא ג'יטה גיטל חיל (Gittel Chill) בתם של דוד חיל ואווה לבית שינדל (Schindel), ילידת 1939 בדומברובה טרנובסקה.

ההורים, דוד ואווה, לא הורשו להשאר בגטו ונמלטו לאזורים

הכפריים. מסוכן וקשה היה לברוח עם פעוטה בת 2-3, וכך הושארה גיטל הקטנה בגטו קרקוב, יחד עם הדוד אידק שינדל, שהיה רופא בגטו.

הילדה הקטנה נהגה, אכן, ללבוש מעיל אדום, והיתה "אלופה" בהסתתרות מהגרמנים. עם חיסול הגטו ב-13 במרץ 1943 מצאה הילדה את מותה.

איתי שינדל, בן דוד

והטבות ליוצאי מדינות ספציפיות ועוד ועוד.

מי שמעוניין לקבל את חוברת הזכויות לביתו מתבקש לפנות אל מרכז הארגונים, רח' המסגר 55, תל אביב ת.ד. 57403 מיקוד 61573, בטלפון 03-6243343 או בדוא"ל merkaz1113@gmail.com.

זכויות ניצולי השואה בישראל

מרכז הארגונים של ניצולי השואה בישראל הוציא לאור, בשיתוף המשרד לאזרחים ותיקים, ועידת התביעות והרשות לניצולי השואה במשרד האוצר, חוברת הכוללת פירוט זכויותיהם של ניצולי השואה בארץ.

החוברת מכילה הסברים על קצבת נכות והטבות ממשרד האוצר, קצבה מקרן סעיף 2 של ועידת התביעות, קצבת נזקי בריאות והטבות ומענקים חד-פעמיים

מיליארד דולר יועברו למימון שירותי רווחה

מספר שנים להכרה בצרכים המיוחדים של ניצולים שהיו ילדים בתקופת השואה. במסגרת המו"מ, התחייבה ממשלת גרמניה לנקוט בגישה אוהדת בנושא זה, לקראת דיונים שנקבעו לשנה הבאה. ועידת התביעות וממשלת גרמניה ידונו בטראומות הייחודיות ובתסמינים המאחרים המופיעים אצל ילדים שעברו את השואה.

כמו כן הועלה סכום ההכנסה השנתית לפונים לקבלת פנסיה מקרן סעיף 2 מ-16,000 דולר ל-25,000 דולר, החל מ-1 ביולי 2013. מעתה יהיו זכאים לקבלת קצבה חודשית מקרן סעיף 2 גם בעלי הכנסה גבוהה יותר, העומדים בקריטריונים אחרים של הקרן, הכוללים את היסטורית הרדיפה, תשלומים שקיבלו בעבר, הכנסה נוכחית ונכסים.

ועידת התביעות הודיעה כי במסגרת שיחות המשא ומתן השנתי עם ממשלת גרמניה, השיגה התחייבות מממשלת גרמניה לתשלום של כמיליארד דולר לתקופה של ארבע שנים. במשא ומתן נטלה חלק גם ח"כ לשעבר קולט אביטל, יו"ר מרכז הארגונים של ניצולי השואה בישראל.

הסכום, אשר יגדל מדי שנה עד 2017, מיועד למימון שעות סיעוד ביתי ושירותי רווחה לניצולים נזקקים ברחבי העולם. בישראל יועבר מימון מכספים אלה ל"קרן לרווחה של ניצולי השואה בישראל", לארגון "עמך" ולארגונים אחרים המעניקים שירותים חיוניים לניצולים, אשר חל גידול ניכר בצרכים הסוציאליים הדחופים שלהם בשל גילם.

בנוסף, ועידת התביעות פועלת מזה